(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

Chronicles

דברי הימים

חדשות העבר

1270 B.C.E.
גליון 8

גושן, כ״ח בכסלו ב״ת״צ ליצרה
כ״ב לחודש בטיבי

משה זוהה כהורג המפקח המצרי

בן־עמרם העברי, בנה המאומץ של בת פרעה, נקם בנוגש ונמלט ממצריים

רעמסס. — משה, בנה המאומץ של מלכת מצרים, ומי שהיה עד לפני זמן קצר משנה לפרעה בארץ כוש, הוא האיש שהרג שלשום בפיתום את המפקח על העבודות מאי בן באקנאמון.

בהודעה, שפורסמה מטעם בית־פרעה נאמר כי משה זה, שנחשב בעיני רבים כמצרי מלידה, איננו אלא עברי: הוא בנם של עמרם ויוכבד משבט לוי. כן נאמר בהודעה כי משה נעלם ומסתתר, אולם המשטרה ממשיכה בחקירות ובחיפושים.

הוכה שוטר עברי

המאורעות שהובילו לפירסום הר־דעה סנסציונית זו מטעם הארמון, ואשר עוררו מבוכה רבה בחצר פרעה, זעזעו את ארץ גושן כולה. הלך המאורעות הללו, מסתכם כדלקמן: מאי בן באקנאמון, מפקח אזורי במחלקת העבודות הצבוריות, הגיע שלשום לפיתום, היא העיר החדשה הנבנית עתה מזרחה לרעמסס, בלוויית שלושה נוגשים מצריים

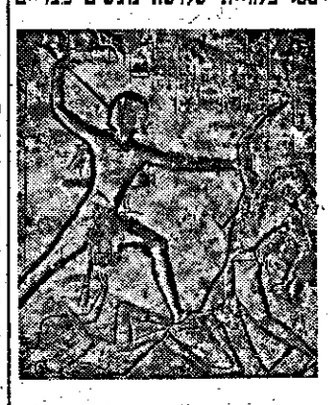

הנוגש מאי מכה את כרמי העברי

סקר המפקח את שטח הבניה, וליד אחד האסמים הגדולים התעכב שעה ארוכה והתבונן בקצב העבודה. שמונה מאות עברים עבדו אותה שעה באותו בנין. קצב העבודה לא הניח כנראה את דעתו של המפקח, והוא קרא לשוטר היהודי כרמי. בטרם הסתיק כרמי לפצות את פיו, הניף מאי את מטהו, אשר גולת נחושת בראשו, והחל מנחית מכות קשות על ראשו של השוטר העברי. הוא התמוטט מתבוסס בדמו. כל אר־בעה שעה המשיכו העברים לעשות במלאכתם, ולא העיזו להעיף מבט בנעשה. לאחר שנפל השוטר מעצ־מת המכות, מינה אחד הנוגשים המצרים עברי אחר שימלא את מקו־מו כשוטר במקום, וציווה עליו להק־פיד שלא תוגש עזרה לפצוע. לאחר־מכן עזבו מאי ומלוויו את המקום.

כעבור שעה הגיעו למקום הנשים, כשבידיהן ארוחת הצהרים לבעליהן. שלומית בת דברי, אשתו של כרמי, פרצה ביבבה חרישית בראותה את בעלה הפצוע. בעזרת בתה, בת העשר, היא נשאה אותו משם לביתה, במרחק של כשעתיים. עתה חמור מצבו ביותר, אולם רופא לבית לוי הודיע כי יש תקוה שיש־אר בחיים.

כיצד נהרג המפקח

מאי סיים את סיור־הפיקוח שלו לפני שהעריב היום, ויצא מפיתום במרכבתו, כשהוא נוהג בה לבדו. אבל הוא לא הגיע הביתה. למחרת בשעות הבוקר הגיעו רצים מבית מאי לברר מדוע לא הגיע האיש לביתו. אמנם צעיר יפהפה זה היה נוהג לא פעם להשתהות בגושן, מחוץ לביתו, עד לשעות־הלילה המאוחרות, ושמועות משמועות שו־נות התהלכו בקשר לכך, אולם עדיין לא ארע שלא חזר לביתו בשעות הלילה. דבר העלמו של מאי נשאר בגדר תעלומה עד לשעות־הבוקר המאוחרות, שאז הגיעה למשטרה ידיעה שנשמרה עוד שעות מספר בסוד. לפי ידיעה זו עצר אדם אחד, במרי קצין מצרי, את מרכבתו של מאי במרחק־מה מפיתום. המודיעים מסרו שהם ראו מרחוק כיצד הניף הקצין את מטהו וחבט בראשו של מאי מספר פעמים, עד שהלה נפל ארצה. לאחר מכן ראו את הקצין כשהוא מטפל בגופתו של האיש שהפיל. לאחר שהגיעו אותם העדים למקום, מצאו את המפקח מאי מת, כשראשו מבוקע והוא קבור מתחת לשכבת־חול דקה.

שתי הודעות מפתיעות

תחילה נשמר שמו של המתנקש בסוד כמוס, ושמועות שונות ומוד־

(סוף בעמ׳ ד)

דבר משה בצאתו

מיוחד ל„דברי הימים"

אגרת מיוחדת מאת משה נמסרה למע־רכת עתוננו בידי אחיו הבכור, אהרן בן עמרם.

אהרן הופיע במערכת כשהאיגרת בידו, אך כמחצית־השעה לאחר שנודעה זהותו של הורג המפקח המצרי ופורסמה ההודעה על בריחתו.

וזו לשון האיגרת:

„אחי בני ישראל! אחרי שגדלתי בבית פרעה וראיתי בכל טוב מצרים יצאתי לשוב אליכם, אחי. ראיתי אתכם בסבלותיכם ובעינוייכם, בעבודה הקשה אשר מצרים מעבידים אתכם. אך רע מכל זה ראיתי אתכם בעבדות לבבכם. איכה תעמדו על דם אחיכם המוכים ועל חרפת אחיותיכם ונשיכם? איכה תעמדו על דם ילדיכם הטבועים והחנוקים בין לבנים בקירות? ובעמדי להציל אחד מכם מידי נוגש מצרי, ובהכותי אותו, איכה נמצאו בקרבכם בני בליעל אשר סיפרו באזני נוגשיכם על המעשה והעושה? אכן נודע הדבר! אכן עתה ידעתי למה משועבדים אתם! כי לשון רעה בכם ומסגירים אתם איש את רעהו ואיש את אחיו לידי האדון המצרי. ועל כן עבדים אתם ועל כן אינכם ראו־יים לגאולה. לא מפני פרעה ושוטריו אני בורח היום הזה לארץ מדבר. את פרעה לא יראתי. מפניכם, אחי, אברח, כי כל אח בוגד וכל רע רכיל יהלוך. על כן אברח למדבר ואעזבה את עמי כי בוגדים המה ועבדי עבדים.

משה בן עמרם בצערו בברחו".

„שני הגדולים" חתמו על חוזה לאי־התקפה

רעמסס, 21 בטיבי. — חוזה לאי־התקפה נחתם היום בין מצרים לבין מלכות החתים, בתוקף החוזה מתחייבים שני הצדדים להמנע מלהתקיף זה את זה, וכל אחד מהם מתחייב לבוא לעזרת משנהו במקרה שיותקף על־ידי צד שלישי.

החוזה נחתם לתקופה בלתי־מוגבלת. הוא ייכנס לתוקפו היום, בעת שיופקדו העתקים ממנו, בעת ובעונה אחת, ברעמ־סס בירת מצרים ובחתושש בי־רת החתים.

היוזם של ברית־השלום בין המצ־רים והחתים הוא מלך החתים, חתו־שיליש השלישי, שיצא בהצעה זו לפני ששה חדשים. רעמסס השני, פרעה מלך מצרים, קיבל מיד את ההצעה. לאחר־מכן נערך החוזה בידי נציגיהם של שני הצדדים.

לדעת משקיפים יש לראות בחתי־מת החוזה הזה את הסיום של המע־רכה הממושכת בין שתי המעצמות הללו, שנלחמו זו בזו כדי להשתלט על העולם, ללא הכרעה סופית.

קדש — בידי החתים

החוזה מכיר בשלטונה העליון של מצרים בכנען הדרומית, ושל החתים בכנען הצפונית. על ידי כך נשארת קדש — העיר שאותה ניסה רעמסס לכבוש למני ששעשרה שנה — בידי החתים.

לוח־הכסף שעליו חקוק נוסח החוזה נמסר לידי המלך רעמסס הבוקר, לאישורו, על ידי סרטה־סבו ורמס, שני השליחים המיוחדים של הממשלה החתית.

עיקרי החוזה

החוזה מכיל שמונה־עשר סעיפים, והוא כולל פרטי־כל, סקירה קצרה על היחסים הקודמים בין שתי המע־צמות, הגדרה כללית של ההסכם, וסידרת סעיפים ענייניים; את העיק־ריים שבין הללו אפשר לסכם כדלקמן:

● כל אחד משני השליטים מתחר על כל תכנית כיבוש נגד רעהו.

● החוזה הנוכחי מאשר את החו־זים הקודמים המתחים את הגבולות שבין שטחי החתים והמצרים (ראה במפה).

● כל אחד משני המלכים מת־חייב לבוא לעזרת רעהו במקרה שהלה יותקף על ידי מעצמה אחרת.

● שני המלכים ישתפו פעולה זה עם זה בהענשת נתינים שיפשעו או ימרדו.

● שני המלכים יחליפו את הפלי־טים הפוליטיים, שיופגרו בחזרה לאדוניהם, אבל עם זאת הנם מתחיי־בים לנהוג בהם לפנים משורת הדין ובסלחנות, ולא להענישם.

המיסמך מסיים בדברי ברכה לכל מי שיקיים את החוזה, ובדברי קללה לכל מי שיפר אותו.

אלפיים אלים עדים לחוזה

רעמסס, (מאת סופרנו המ־יוחד). — **אלף אלים ואלות מארץ החתים ואלף אלים ואלות מארץ המצרים נק־ראו, בתוקף החוזה, להיות עדים לחוזה שבין שתי המעצמות.**

בראש לוח־הכסף, שהוגש הבוקר לפרעה רעמסס, חרותות הדמויות של האליל סותח המנ־שק את חתושיליש מלך החתים, ושל אלילה המנשקת את פוטו־כיפה, מלכת החתים.

חותמות

בלוח־הכסף טבועות גם החותמות של האלים סותח ורע, וכן של המלך חתושיליש. סותח היא אלילות המקודשת למצרים ולחתים כאחד.

לאחר ששני השליחים החתיים הגישו לרעמסס את לוח־הכסף, פקד פרעה על תורמין, סופר הארמון, שיקרא בקול את החוזה מראשיתו ועד סופו. הסופר עשה כן באזניהם של בני משפחת המלכות, תופסי המשרות הרשמיות בארמון, נציגים זרים ואורחים אחרים. לאחר שנס־

(סוף בעמ׳ ג׳ טור ד׳)

העולם המחולק בין שליטי הצפון והדרום

הממשלה תדון מחדש על מעמד העברים

נוטים להטיל את עבודת־הפרך גם על שבט לוי

און, (סוכנות־הידיעות הפרעונית). — הממשלה המצ־רית תתכנס בעתיד הקרוב לישיבה מיוחדת כדי לדון בהתפתחות־הענינים האחרונה בקשר למעמדם של העברים במצרים לאחר הריגת המפקח מאי בידי משה. על כך הודיע ראש הממשלה נפר־רנ־פיט, שהוא גם הכהן הגדול של האל פתה.

לדברי ראש הממשלה תצטרך ישיבה זו להדחות לזמן מה כי־וון שכרגע אין דעתו של רעמ־סס השני פנויה לטיפול יסודי בבעיית בני ישראל, בגלל שהותה של המשלחת החתית וטכסי החתימה על החוזה לאי־התקפה בין שתי המעצמות. ראש הממשלה הוסיף כי מכמה צדדים הוצעה ההצעה לבטל את הזכויות המיוחדות אשר שבט לוי נהנה מהן, אולם עדיין לא נתקבלה כל החלטה בנידון זה. ראש הממשלה גילה את הדבר בתשובה לשאלתו של כתב העתון חם־נו־רע, ששאל אם לא הגיעה השעה לבטל את הזכויות הללו. נפר־רנפיט אמר: „ברור כי עובדת מוצאו של משה מבית לוי אינה מקילה על מצבו של שבט זה; אבל עדיין לא הוכח כי משה הרג את המפקח בהסכמתם או בידי־עתם של ראשי בית לוי".

כתבנו מעיר: שבט לוי הנו כידוע השבט העברי היחידי המשוחרר מעבודות־הכפיה במצרים. בני השבט הזה הנם מוליו של בית ישראל כולו בארץ גושן, ומהם גם כהני האמונה של בית ישראל. לפני כמאה שנה סוכל, כזכור, הנסיון להשליט על מצרים את פולחן האל האחד, „אדון" או „אתון". עם זאת לא נוקטו כל צעדים נגד האמונה באל אחד בקרב העברים. שתי סיבות לכך: ראשית, אין מצרים נוהגת להתערב בעניני אמונותיהם של עמים אחרים; ושנית, — מסורת קדומה בבית פרעה שאלוהי העברים הנו אל קנא העלול להתנקם במי שיפגע לרעה במאמיניו.

מה בפי האם?

יוכבד:

„דם לוי נוזל בעורקיו"

„אלוהי לוי אבינו, אשר הציל את בני מגזירת היאור, יגן עליו ויצילו גם מחרב פרעה" — אמרה לי יוכבד הישישה, אמו של משה, כאשר הצלחתי בתחבולה להכנס לביתה אמש.

בגיבוד לבעלה, עמרם בן קהת, אבי משה, שהיה נבוך מאוד לא ניתן להציל מלה מפיו, שמרה יוכבד על קור־רוח וצלילות־דעת, ולא ניכרו כל סימני דאגה בפניה. היא הוסיפה והדגישה בגאוה כי בנה משה הנו בן לוי מצד שני הוריו. היא אמרה: „דם לוי, נוקם חרפת דינה בשכם, נוזל בעורקיו".

בינת־ענת בת פרעה — מתייצבת לימין בנה המאומץ

צוען. — גילוי־דעת מפתיע בזכותו של משה פירסמה בינת־ענת, בתו האהובה של פרעה רעמסס (ומזה עשר שנים גם אשתו), משנודע לה דבר מעשהו של בנה המאומץ.

התרגשות רבה שררה אתמול בארמונה, לאחר פירסום ההודעות הרשמיות על רצח מאי ועל זיהוי הרוצח. עתונאים רבים ביקשו להכ־נס לתוך הארמון כדי להשיג פרטים על המתנקש ולהפגש עם בינת־ענת, שאימצה אותו לבן, אולם השומרים עצרום ולא הניחו להם להכנס פני־מה. אבל בינת־ענת הפתיעה את כולם: היא יצאה אל המרפסת, ואמ־רה בקול תקיף באזני הנאספים:

„אני גאה על שבני משה נאמן לעמו ואינו סובל עוולה".

נתחבבה על העברים

סופרנו המיוחד מוסיף: בינת־ענת נתחבבה מאוד על בני ישראל עוד לפני שנודע דבר זהותו של משה, בנה המאומץ. לא היה זה בגדר סוד כי רק הודות להתערבותה ביטל רעמסס את גזירת טיבוע הילדים העבריים. כן ידוע כי רק בזכותה לא הוסלה חובת עבודת־הפרך גם על הנשים העבריות. בני ישראל שבגושן כיבדוה כל כך עד ששינו את שמה מבינת־ענת לבת־יה, שכן

בינת־ענת בת אסנת־נפרט ורעמסס

ענת הוא שם אלה כנענית ואילו בני ישראל קוראים לאלוהיהם בשם „יה". השם „בתיה בת פרעה" היה איפוא לנחמה בגושן המשועבדת.

אחר חצות:

בשעות־הבוקר המוקד־מות יצא משה מתחומי מצרים, לאחר שחצה את הגבול סמוך לאגם תימ־סה. מקורה של ידיעה זו, שעדיין לא אושרה באורח רשמי, הוא — אחד הרצים שהגיע לרעמסס.

כידוע, בודקים אנשי מש־מרות הגבול כל יוצא מארץ מצרים בשבע בדיקות, מאחר שלאחרונה רב מספר הבורחים ממחנות העבדים. אולם מש־הגיע משה לנקודת הגבול לא עצר אותו איש מאחר שלבש מדי קצין מצרי; ולא עוד אלא שהכל הכירוהו כבנה המאומץ של בינת־ענת בת פרעה (ואש־תו). הסברה המהלכת כאן היא כי משה יפנה לעבר מדין לבקש שם מקלט כפליט פולי־טי, מאחר שהמדיינים הנם קרובי־גזע רחוקים לביה אב־רהם.

מדין תתן מקלט

מדין. — אם יגיע משה ל־מדין, יתקבל כאן כאורח; ובהתאם למסורת אבות מימי קדם, לא יוסגר לידי מבקשי נפשו. על כך הודיע רעואל, נשיא השבטים המדייניים מבני בניה של קטורה אשת אברהם.

זקני ישראל חוששים מפני החמרת הגזרות

גושן (סוכנות־הידיעות הפרעונית). — החשש, כי בתגובה על הריגת המפקח מאי יבוא גל חדש של גזירות־עבודה, גובר והולך בקרב זקני בני ישראל כאן.

מצדדים, שעם סיום המלחמות והקמת השלום על כנו בין חת למצ־רים יתרכז רעמסס השני במפעלי בנין. כבר היום כורעים בני ישראל תחת גטל עבודת־הפרך, בעוד שפרעה מקים מפעלי־ענק אשר פרם היו כמותם בארץ — עשרות פסלים, מקדשים וארמונות. גם אלמלא הת־מרת הענינים בשל הריגת המפקח מאי, הלך ורע מצבם של העבדים העבריים: מאחר שהמלחמות בכנען דילדלו את האוצר, נדרשת מן העוב־דים תפוקת־עבודה גדולה יותר, בעוד שהשלטונות מצמצמים את מנות־המזון שלהם. זקני ישראל התייצבו לאחרונה בארמון וביקשו להקל מעל הנטל. טעמם היה כי כוחם הגופני של העובדים נחלש והולך, וכי צמ־צום מנות־המזון והעלאת הדרישות לתפוקה מוגברת אינם עשויים, בסר־פרשל־דבר, אלא להורידו את התפר־קה. אבל העתרותיהם היו לשוא, ובחוגים העבריים יש המביעים חששות, כי כל תכליתה של עבודת־הפרך אינה אלא להכרית את בני ישראל. על הרקע הזה נראות התר־צאות האפשריות של הריגת המפקח המצרי כמסוכנות ביותר.

הודעת המערכת

בישיבת מערכת הע־תון הוחלט אחר שי־קול רב להכנע ללחץ השלטונות המצריים ולפרסם את המודעה על חיפושי משה; לעו־מת זאת הוחלט לסרב לפרסם את תמונתו של המבוקש

הסגר עבד אל אדוניו!

מבוקש

על ידי שלטונות מצריים

האיש משה בנה המאומץ של בינת־ענת בת פרעה, בן עשרים וחמש, גבה קומה, שחור־שער, מדבר מצרית, כושית, אכרית, עברית — אך כבד־פה במקצת. נראה לאחרונה לובש מדי קצין מצרי.

חשוד בהתנקשות הזדונית במפקח על העבודות הצבוריות מאי.

בהתאם לחוק המצרי הקדום והחוק הבינלאומי: „הסגר עבד אל אדוניו"

כל היודע דבר על מקום הימצאו נדרש להודיע על כך לשלטונות המצריים או לתפשו ולהסגירו.

שר הנוגשים אמינימאנט

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

דברי הימים

גושן, כ״ה בכסלו ב׳ת״צ ליצירה

מ ש ה

באילו ברק בליל אפלה עבה הבריקה אמש דמותו בשמיים הקודרים של תחום גושן. עשרות בשנים חיים בה בני ישראל אפופי יגון ואנחה, עבודת פרך וגזירות קשות. לפעמים נדמה שכבר הורגלו לכך שבארץ גושן ימוש חושך ובארץ מצריים סביב סביב אור גדול. לפעמים נדמה שכבר קיבלו עליהם בני ישראל מציאות זו כמציאות נצחים. הגו כאילו לא ניתן להם אלא לעבוד בו למצריים ולספוג בו צליפות שוט. רק מי שעין בוחנת לו, בוחנת עמוק עמוק, יבול עוד לקלוט הלמות לב מתחת לגווים אלה, ביחוד יקלוט את הלמות הלב בבואו פנימה לביתו של איש מישראל. שם מהבהבים עוד אורות קטנים, נשי ישראל מדליקות אורות אלה. הן יוצקות מדמן כדי לקיים אורות אלה בנשמה. כל אחת מהן פועה, כל אחת מהן שפרה. שתי מילדות אלה החיו למרות האיסור את גופי הילדים, וכל אשה עבריה מחיה את הנפש. הנה היא מפרת אגדת אבות, הנה היא שרה שיר עברי קדום לילדיה, היא הנותנת שמות עבריים לילדיה.

אולם בחוץ חשכה ואימה ואף חרפה רבה. יש גם מקרב ישראל אשר תמורת מנת אוכל טובה יותר ונופש מעבודה, משמשים כידיים לנוגשים המצריים. מכבידים את עולם יותר מהמצרים.

והנה הבריק הברק בעולם אפל זה שלנו.

הופיע איש. האיש. הוא לא גדל בקרבנו, גוו לא הוכה ולא הושפל. הוא גדל באור. אך למרות האור הגדול והפאר וה־כבוד בארמון פרעה יש משהו באפלה שבגושן אשר משך את לבו. הוא יצא מפאר ארמון ומושל והלך לראות את אחיו. הוא נמשך אחר חלב אמו. תחילה לא ידענו מיהו. איש מצרי אציל החל להתהלך בין מחנות העובדים. פרק משא מכתף האחד. חבש פצע לרגל השני. אך לא דיבר. הירבה להסתכל בעיניים בוערות — ושתק. עד שעמד ועשה מעשה. הוא הרג את המצרי שהכה איש עברי. ואין לדעת ממה נודעוע יותר מהמכות שירדו על הגוף של העבד או מהחרפה שבדבר. בגושן כבר הורגלו לכך, כאילו היה הדבר חוק הטבע. ועל כן אולי אין זה מקרה שדוקא אחד מן החוץ בא וראה את המציאות שלנו בגושן והבין אותה יותר מאשר מבינים אותה יושבי גושן עצמם. עבד אינו מתיר עצמו מכבליו, בראש וראשונה מפני שאין הוא רואה את עבדותו בכל הקיפה ועומקה. זהו הברק שהבריק בגושן, ברק ההברה.

אולם עתה ברח האיש. וכפי שנודע מפני אחיו, ולא מפני מצרים ברח. הוא אינו מפחד מפני מצרים. לא רק שבעשותו את המעשה, בהכותו את המצרי המתעלל, מוכן היה ליטול על עצמו את מלוא האחריות כי מעשה־צדק עשה, אך עדיין גם רבה ההערצה והאהבה שהוא נהנה מהם בבית פרעה ובבית בת פרעה האהובה בינת־ענת, אשר אמהות ישראל קוראים אותה בחבה — בתיה.

דבר גרוע מזה קרה: משה ברח מפני אחיו. אכן נודע לו הדבר. נודע לו על שום מה משועבדים בני ישראל. הם משועבדים בגוף מפני שהם משועבדים בנפש. מפני שיש לשון רעה בקרבם. נמצאו ביניהם רבים אשר רטנו על מעשה ההתנקשות במפקח המצרי מפחד עונשין. גרוע מזה: נמצאו אשר מיהרו להודיע לשלטונות פרעה מי האיש אשר הרג את המצרי...

לפני שעשה את מעשהו, עוד הבים כה וכה, עוד חיפש: ואין איש בכל ארץ גושן, בכל העם, איש בעל כבוד ועוז? ורק בר־אותו שאין איש היה הוא האיש. קומתו זקופה. נפשו חפשית. בימים שהתהלך בתוכנו דומה היה למלך. תחילה חשבנו מלך זר הוא. אך פתאום ראה נא ראה: משלנו הוא. אבל עדיין אין אנחנו ראויים לגאולה — הוא אומר. והוא בורח המדברה.

ומה נאמר? ומה נודיע לו? הנסתפק בבכיות ובזעקות על עניינו ועל לחצנו? או נוסיף ונודיע לו לאיש שברח מפנינו:

האיש! בחצרות פרעה למדת גינוני מלכות, חכמה ומדע, גם קומתך נזדקפה שם בארמון, אך את רגש הצדק, חוש האצילות הפנימית ינקת משדי אמך. ואתה לנו הוכחה שלא כבו כל האורות בגושן, בגושן הפנימית. ואין אנו מאמינים שתצליח לברוח. מהחושך של גושן תצליח לברוח, מהאור המסנוור והמושחת של בית פרעה תצליח לברוח, אך מהאש אשר בקרבך ספק אם תצליח לברוח. היא תבער בך. אתה תשוב משה. אתה תשוב והלוואי שתמצאנו ראויים לכך, למרות הכל ראויים לכך. שתדע לזקף לא רק את גופנו המשועבד כי אם גם להוציא את רוחנו מעבדות לחרות.

סיור במחנות העבודה

ככל שאתה מרחיק לנסוע מזרחה מהנילוס, קטנה והולכת דמות הפרמידה הגדולה והספינקס לצדה, עד שהם מתעלמים כליל מהעין, וסביבך ארץ מישור חולית, זרועה גבנונים נמוכים ושוממים. מחנות אהלים שחורים אינם גורעים הרבה מהחדגוניות הנוראה.

לעת ערב הם צוללים בצללים המתפשטים, הם דוממים ושקטים.

התנועה והתנודה במחנה חלה עם עלות השחר, בהשמע קול המשרקית הנוקב, מלווה בצעקות המשגיחים והשוטרים. מאהל לאהל עוברים המשגיחים, מצליפים בשוטים על העבדים היגעים, שהתכרבלו בסחבותיהם למגן בפני ציגת המדבר. אחד אחד הם קמים, פולטים את גרגרי החול מנחיריהם ופיהם, וזוחלים החוצה. באור ניתן כבר להבחין בעבדים האצים אל מקום כינוסם. כולם מגודלי זקן, ופרעות שערים יורדות להם על כתפיהם. חצי גופם מעורטל, מהמתנים ומעלה, גון ערלין בסיט צהבהב ודביק. גבעולי קש מתודדים המעורבים בסיד. רגלים יחפות נדקרות, זבות דם, גון ארגמן המתוסף לעיסה החמה. כתנר עה קצובה מבוססות הרגליים ולשון: עלה ורד, עלה ורד... והעיניים — אדישות ומטומטמות.

פה ושם — עיניים שחורות, לוחשות כגחלים. עיני צעיר אשר אך זה נלכד באהלי משסתחו בגושן. רוצה צאן אשר ידו רב לו בקליעה, אשר עמד בפני הואב והנחש. עיניו נפגעות, נעלבות — דועמות. זה לא רם — נתושת כהה, שגרמו לה השרב והזהמה. רזים הם להתריד, דלי־בשר; ולמולם המשגיחים — מוצקי־עורף, רחוצים ומגולחים למעשי. בידם מתנפנף בשריקה מאיימת השוט, ובפיהם — חרפות וגידופים. בהמוניהם רצים העבדים אל מגרש רחב ידיים, משתדלים שלא להכשל ולפגר, והמגרש צבעו הופך לשחור, כקן־נמלים גועש ומהמה. זמן מה ערבוביה במקום. אולם המשמעת והמורא מפני השוט כפול הזנבות עושים את שלהם. העבדים מסתדרים חבורות חבורות, מתפקדים במספר. החמימות שנתפשטה בחלל מוסכת מעט חיים בעורקיהם, ופה ושם נשמע קול שיחה נמוך, קטעי צחוק. רק עתה אני רואה בני אדם לפני. עבדים עבריים הם. בשורות ערוכות יפה הם עוברים לפני הפקידים, המחלקים לכל אחד ואחד את פת־לחמו, מעט מים במשורה ואגודת תבן. בצעד כבד והולם הם הולכים. כראשה ובזנבה — השוטרים העבריים, אשר בשכר שקידתם על המשמעת ומכסת העבודה יקבלו מנת־מזון גדולה יותר, ומשוחררים הם מעבודת כפיים. אולם ממכות לא ינוקו.

אחרי מהלך מתצית השעה פוסקת החדגוניות בנוף מישורי החול השרמים. אנו עומדים בשטח הבנייה. הנה כבר נחפרו היסודות לבנינים; סומנו גבולות המגרשים, הוקצה המקום לבניית מקדש לאל אמון בפיתום, העיר תשמש מרכז למחסני תבואה. המהנדסים קובעים לחבורות העבדים את מקומן, את המתכונת היומית. העבודה מתחילה.

קרבתי אל אחת החבורות, דמויות עירומות ומיוזעות, מבוססות ברד ליהן בסיד צהבהב ודביק. גבעולי קש מתודדים המעורבים בסיד. רגלים יחפות נדקרות, זבות דם, גון יוציא כאן שנתו... יומת, יברח או תכביבה עיניו כיתרם. ושוב עוטים האדים הרוסטים על העין; ואני פונה לעבר אחר. שורת עבדים עמר סים לבנים לחות רצים אל הבנין החדש. הנה אחד מהם — זקנו רלול, בשער ראשו זרקה קרחה. מצחו כתום, חרוש קמטים, שפתיו מבוקעות ויבשות. ידיו תוספות בשארית הכוחות בלבנים אשר על גבו הכפוף. יתרי־שריריו משורגים ומתוחים. עוד מעט ויפקעו בסרם פרק את משאו. מרחק עשרים צעדים. נדמה כי הנה הגיע — אך לא. רגלו נתקלה בשבר חרש, ותמעד. הוא צנח על ברכיו. הלבנים מדרדרות מעל גבו ארצה, מתמעכות ומתפוררות. השורה כולה נעצרת מחכה לצליפה — ואמנם. מיד חש המשגיח. אדום פנים מחום וחרון. כמטורף הוא מכה על גב הזקן, על פניו, ידיו, בטנו — בלא להשגיח כלל. רצועות אדומות נסתמנו על הגוף — ואחר רגע שרטו שבעתיים. בבוא אל־תוכן הזיעה המלוחה. לא עצרתי כח עוד. הסניתי מבטי מהישיש הגונח. הלוחש מלים לא ברורות, ונסתי. נסתי מהשלד אשר הוטל אל צדי הדרך, ולסתותיו הלבינו כנגדי בחיוך זועה; נמלטתי מהכבשן הלוהט אשר בתוכו מוטלים בני עמי רבבות אדם עובדים בפרך.

אלהי אבותינו, אלהי אברהם יצחק ויעקב — איהו?

מלבנים לבנים, עושים בסיד, שואבים מים מבריכה

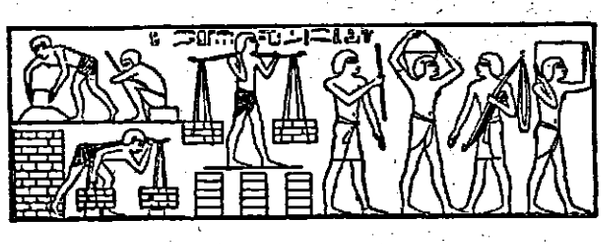

נושאים משא־לבנים לבניין. שני נוגשים ומקלותיהם בידיהם.

נשמור על טוהר לשוננו!

מאת חברון בן קהת בן לוי

במגילות השמורות בידי בני לוי, והמספרות על ירידת אבותינו מצרימה, נמצאת פסקה אפיגית: „והמלין בינותם". אבותינו נזקקו למלין שיתורגם דבריהם למצרית. אולם כל המהלך בחוצות גושן יבחין מיד, כי ההבדל בין העברית והמצרית הולך ומטשטש. לשבחנו ייאמר, כי עלה בידינו, פחות או יותר, לשמור על שפת אבותינו. המלים המצריות אשר סגלנו הן שמות עצמים אשר הכרנו לדעת רק בארץ זו, כמו — יאור, סוף גבעול, רביד, בהמות, תחש, כפר, תיבה — ומספרם רב. אין בכך כל פגם, להיפך: שפה חיה אינה קופאת על שמריה, והיא מתחדשת ומוסיפה מלים. הסכנה לשפת אבותינו נעוצה בעובדה המדהימה, שכמעט בלא משים אנו משתמשים בביטויים ופתגמים מצריים. אמנם, לעת עתה הם מתורגמים בפינו לעברית, אולם מי יודע אם לא ירגיש הדור הבא בסתירה שבדיבור מצרי בלבוש עברי, בניגוד בין התוך המצרי והעטיפה העברית.

דברים אלה נראים מוגזמים ביותר, ועל כן אסבירם בדוגמאות. כל אחד מאתנו נוהג לרטון „אצבע אלהים היא זו", כאשר מלאכתו אינה מצליחה בידו. אולם היודע אותו אדם מה מקורה של „אצבע" זו? לפני התרגום לעברית היה הנוסח המצרי — „אצבע סת היא זו". כהני מצריים מספרים ספור נתעב, כיצד נלחמו הורוס וסת על השלטון בעולם. בשלב מסויים לבש סת צורת חזיר, התנגב אל הורוס, דחף את אצבעו אל עין אויבו, ושחתה. מאז היתה אצבעו לשם דבר, לסמל הפחד, האימים והמורא הנובעים מ„אצבע סת". הבספורי זוועות אלה נטמא את שפת אבותינו?

ודוגמה שנייה. במו אזני שמעתי היום ספורו של טוחר, מאחינו תושבי בנען, אשר נפגש בטופת־חול בלב המדבר „עגני החול כיסו את עין הארץ", אמר. לא ידע הטוחר, כי מקור בטוי זה הוא אלילי בתולית. המצרים מאמינים כי הורוס־רע, הינשוף הגדול, פורש על היקום את כנפיו (הם השמים) אשר נוצותיהן הלבנות נראות בדמות ענגים. השמש היא עינו האחת והירח עינו השנייה. כאשר יסגור הורוס את עיניו, תחשך העולם, ולכן אומר המצרי — „כוסתה עין הורוס". באים עברים תמימים ומתרגמים „הורוס" — ל„הארץ", מספרים „ויכס את עין כל הארץ", כאילו עינים לארץ.

ועוד דוגמה אחת: המצרי מאמין כי הרעם הוא קול האלהים. בלשוננו — קרו אן נסר, קול האלהים, או: קרו אן ביה, קול השמים. הכי קול לשמים בו ידברו או ישחקו? הבלים. נותיר זאת למצרים הבערים, עבורנו ישאר הרעם כיציר רפיון של האלהים, ממש כאחד קטני ברואיו. נרחק מגילולים אלה, נשמור את שפתנו במהרחה; כי בנפשנו הדבר.

לבנה חתרות בה השם: רעמסס

מי הוא משה — „ילד היאור"?

השם משה מורכב משתי המלים המצריות מרשה שפירושן בעברית הוא — ילד היאור. לצירוף זה יש הוראה גם בעברית, והיא אדם אשר נמשה מן המים.

משה נולד בגושן לפני 25 שנה לאביו עמרם בן קהת מבית לוי ולאמו יוכבד, אף היא מבית לוי. הוא נולד בזמנים קשים — בימי הגזירה של סיבוב הבנים. למעשה, אין שמו משה כלל, כי לא בשם זה נקרא בהיולדו. אותה שעה קראה לו אמו בשם יקותיאל — לרמז על תקוותה שהיא שמה באל להצלת הילוד מגזירת פרעה — הגזירה של „כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו".

תינוק שט בתיבה

במשך חדשים מספר הצליחה יוכבד להצפין את התינוק, עד שלבסוף הוחלט כי הדבר מסכן יתר על המידה את שלום הבית כולו, וכי צפויה סכנה שהדבר יתגלה ואז יחטפו את התינוק וגם את שני הילדים האחרים — אהרן בן השלוש ומרים בת העשר. התינוק הרשם איפוא בתיבה, והתיבה הוצפנה בזרם היאור, ואז קרה מקרה היוצא מגדר הרגיל: בינת־ענת, בתו הבכירה של רעמסס השני — אותו פרעה שגזר את הגזירה „היאורה תשליכוהו" מיד בעלותו לשלטון — יצאה לרחוץ ביאור וראתה את התיבה צפה. היא צימתה על נערותה למשות את התיבה מן המים, וכשהוברר לה כי תינוק עברי היה בתוכה — נכמרו רחמיה, והיא לקחה אותו לביתה. „במקרה" נמצאה בקרבת מקום מרים הקטנה, שמיהרה להציע לנסיכה את שרותה: להביא מינקת שתיניק את התינוק. מיינקת זו לא היתה אלא אם התינוק, יוכבד. וכך ארע הדבר, שהילד גדל בבית פרעה, אולם ינק חלב אם עבריה.

נכד מאומץ לפרעה

הנסיכה בינת־ענת אימצה את הילד לבן, והוא גדל כמצרי לכל דבר. הוא למד אצל טובי החרטומים באון, אבל עם זאת ידע על מוצאו העברי ועמד בקשר חשאי עם בית הוריו בעוד הוא נחשב בעיני כל כמצרי מלידה.

כאשר גדל הילד נשלח לבית־ספר למופת. פרעה רעמסס מיהר איפוא לשגר אותו לארץ כוש, כמישנה למלך. אמנם ידע פרעה על מוצאו העברי של הצעיר, אולם מאהבה לבתו העלים עין מכך; ואף זאת שהאמין כי משה היה למצרי לכל דבר.

קורות־חיים אשר כמוהם כסיפור־הרפתקאות

כבר נמצאים מאחוריו של צעיר זה בן ה־25, משה, אשר כל הארץ מדברת בו עתה.

בן לתורים עבריים, תינוק שהוצפן תחילה בבית אמו ואחרי־כן שולח על פני המים ואומץ וגודל על ידי בת פרעה ששכרה את אמו להיות לו מינקת, צעיר שחונך כנסיך מבית־המלוכה וגם זאת עמד בקשר חשאי עם בית־הוריו, לשעבר משנה למלך בארץ כוש החזור ומתוחה אל עמו בבית־העבדים ומתיצב לימינו, וכתוצאה מכן גולה ממצרים — אלו הן כמה מן התהפוכות המאפיינות את עשרים וחמש שנות חייו של משה.

ביקר בגלוי — למד בסתר

משה החזור מכוש כתוצאה מן התלונות שהגיעו לבית פרעה, כי הוא נוהג בנחיצים לפנים משורת הדין, ועל ידי כך מעורר את הסכנה של מרידה. בשובו לארמון פרעה, הרגיש משה באווירה של אי־אמון שנשתררה סביבו. אמנם, אך מעטים ידעו את הסוד שהוא בן לתורים עבריים, אולם כשרונותיו עוררו קנאה בלב רבים. כל הגורמים הללו הגיעוהו להתחדש מקרוב אל אחיו וחייהם, והוא החל מבקר בארץ גושן. הדבר הזה היה ידוע ברבים; אולם היה עוד דבר, אשר לא היה ידוע, והוא שמשה היה ערשה גם לילות רבים בבית עמרם אביו ואצל אהרון אחיו המבול, ומפי הם למד עברית, וגם את תולדות בית אביו ואת עיקרי האמונה היסראלית המיוחדת.

כל הדברים הללו לא נודעו ברבים אלא היום — לאחר שנתגלתה זהותו ולאחר שנאלץ לברוח ממצרים בגלל המעשה שעשה במפקח המצרי.

אומדים

דתן ואבירם, בני אליאב משבט ראובן, הם הם האנשים אשר הודיעו למשטרה המצרית על משה כמתנקש במפקח המצרי.

*

שלומית בת דברי, אשתו היפה של השוטר העברי כרמי, היתה הגורמת למכות שהוכה כרמי, ומכאן — גם להריגתו של המפקח המצרי. מפקח זה, מאי בן באקינאמאן, חשק בשלומית ועל כן התאכזר באופן מיוחד אל כרמי בעלה, והכה אותו כנראה בכוונה להרגו.

*

רעמסס ישא לאשה את בתו של תתושיליש המלך החתי, שזה עתה כרת עמו את החוזה לאי־התקפה.

*

בהיות משה ילד בבית פרעה היה פרעה רעמסס השני מחבבו עד מאוד בגלל יופיו וחכמתו והיה משעשע עמו, עד שפעם אחת נטל משה את כתרו של המלך ושם לראשו. רעמסס נבהל מאוד ומאז חדל לשחק עמו.

רכיל

אין המערכת אחראית לתוכן הידיעות במדור זה.

שלום בינלאומי — לאורך ימים?

קטעים מנוסח החוזה בן חת ומצרים

הצו שנעשה על ידי השליט הגדול של החתים, חתושיליש רב העצמה, רעמסס, המלך הגדול של מצרים, רב העצמה... הנה בימים עברו לחם מובטליש השליט הגדול של החתים, ברעמסס המלך הגדול של המצרים. אולם מעתה ואילך, החל מן היום הזה, יחדע נא בכל הארץ כי חתושיליש, השליט הגדול של החתים, מצוה לקיים ולאשר את הצו שיצא מפי רע ומפי סותה, מארץ מצרים ומארץ החתים, למנוע כל חזרה על מעשי האיבה שביניהם מעתה ועד עולם...

לעולם לא יפלוש שליט החתים לארץ מצרים...

לעולם לא יפלוש רעמסס לארץ החתים...

והנה, אם יבוא אויב לארצותיו של רעמסס, אך ישלח ידיעה לשליט החתים לאמור: „בוא אלי עם צבאותיך נגדו"; ושליט החתים יבוא ויכה באויביו...

אם יבוא אויב לארצותיו של חתושיליש, אך ישלח ידיעה למלך מצרים לאמור „בוא אלי עם צבאותיך נגדו", ומלך מצרים יבוא ויכה באויביו...

או אם יקומו העבדים אשר בשעיר ויאמרו לפשוט נגד מושל מצרים (להלן בא הסעיף הרגיל על ההדדיות).

אם ימלט ויברח אחד מאנשי ארץ מצרים — ואם שנים, ואם שלושה — ואם ימלו אל שליט החתים, הוא יקח אותם וישלחם חזרה אל רעמסס. והנה, כל האנשים הללו אשר ייתפסו וישלחו חזרה לרעמסס, לא תינקם נגדם כל פעולה פלילית ולא יימסרו להורס ולמחריב ביתו, נשיו, או ילדיו, ולא יוצא להורג, ולא תנוקרנה עיניו, ולא תקוצצנה אזניו, ולא תיעקר לשונו ולא תיבדענה רגליו. לא תינקם כל פעולה פלילית נגדו. (להלן בא הסעיף הרגיל על ההדדיות).

המלים הללו, החרותות בלוח־הכסף של ארץ החתים ושל ארץ מצרים, כל מי שלא יקיימן — יבואו אלף האלים של החתים ביחד עם אלף האלים של ארץ מצרים ויביאו חורבן על ביתו, על אדמתו ועל עבדיו. אבל כל מי שיקיים את הדברים ולא יתעלם מהם, יבוארכנא אלף האלים של החתים ביחד עם אלף האלים של ארץ מצרים ויתנו לו בריאות, ויתנו חיים לו ולביתו ולאדמתו ולעבדיו.

עתון כנעני אינו מאמין...

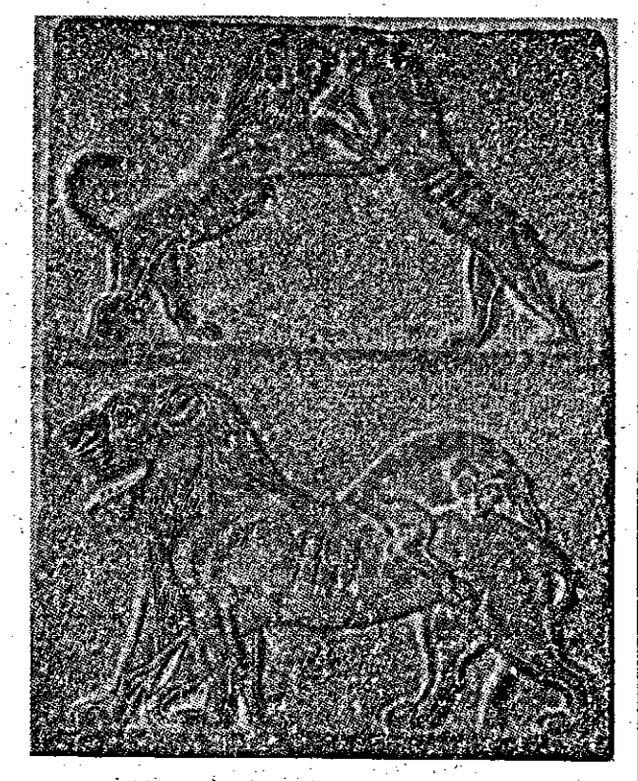

בעתון המופיע בבית שאן נתפרסמה תמונה זו (והיא לקוחה מתבליט במקדש בית־שאן), בתמונה למעלה מראה שתי החיות (כאילו שתי המעצמות) בחיבוקי אהבה ולמטה הופכת האחת מהן לתן או צבוע ומתנפלת על בעלת בריתה מאתמול...

אגרות למערכת

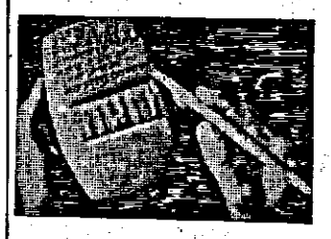

אסון וחרפה!

עורך נכבד!

יחד עם כל בני ישראל נזדעזעתי זעזוע כפול ומשולש מהמעשה אשר נעשה במצרי מאי. רק עתה לאחר שנתגלתה זהותו של הרוצח, מבין אני בכל עומקה את הקללה של יעקב אבינו שקילל את שמעון ולוי „כי באפם הרגו איש". וכעסי גם עליכם, על עורכי „דברי הימים". כיצד זה לא מצאתם בגליון אתמול לנכון לגנות בכל לשון של גינוי את המעשה אף על פי שעוד לא ידענו מיהו הרוצח השפל. האם לא ברור לכם שראשית כל זה נוגד לרוח אבותינו שהעדיפו לסבול בעונה מאשר לשפוך דם? שנית האם לא ברור לכם שהדבר יתנקם בנו? המצרים יכבידו את עולם עלינו ויחדשו גזירות.

מי שם אותו לשופט? מי נתן לו סמכות לנקום? ממי קיבל רשות? מי עשאו לגואל, ולו רק גואל־הדם?

אלהי אבותינו אמר לאברהם שארבע מאות שנה נהיה עברים. האם לא מוטב לקבל באהבה ובדומיה את היסורים ולחכות לעזרת שמים? ואינני יודע להחליט מה גדול ממה: האסון או החרפה.

גדי בן סוסי למטה מנשה

מצריים בעיני זר

עורך נכבד!

אסיר תודה אהיה לכם אם תתנו מקום בעתונכם הנכבד לדבריו של אחד כמוני, איש ממרחק בא. סוחר אוגדיתי אני ועושה אני כבר ששה חדשים במצריים. עברתי אותה לכל אורכה (רוחב אין לה, גם לא רוחב־לב) וכאיש שראה כמעט את כל העולם מיון ועד הודו, ארשה לעצמי לגבא שחורות על מצריים. בכל אשר אפנה אראה זרים. העבודה בידי זרים, המסחר בידי זרים ואף הצבא בידי זרים. עברים הם העובדים, כנענים הם הסוחרים, סארדינים ולובים הם הלוחמים. התיכון ממלכה על יסודות כאלה? אם ביום אחד בדרך מקרה או שלא בדרך מקרה יקומו העבדים ויברחו ממצריים, יקומו הסוחרים ויעזבו את מצריים או ימנעו רגליהם ואניותיהם ממנה, יקומו השכירים וירצחו את מפקדיהם המצריים, האם לא תתמוטט הפיראמידה ההטוכה המצרית הזו?

מעי מעי למצריים. הרבה דם אני רואה ביאור וצפרדעים עולים ממנו. ואני מודה מקרב לב על הואלכם לפרסם את דברי.

אביבעל בן־ענת האוגריתי

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

בשולי הידיעות:

ואלה העמים השליטים בעולם

מצרים שליטת הדרום

מהו מצבה של מצריים כיום, עם אחד מהשליטים האדירים לסחוט חתימת הסכם השלום עם מלכות מהעמים הכנועים יותר מסים ומת־החתים?

אין זו עוד אותה מצריים שלפני נות, מבלי לחשוש שהם יוכלו להצ־טרף לצד שכנגד בהתחרות.

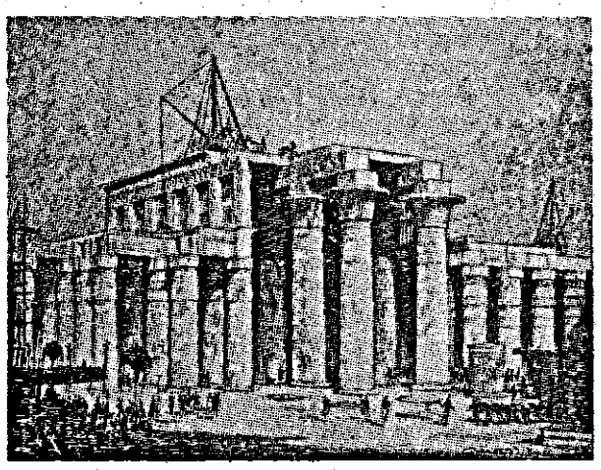

רעמסס מסיים בניין דורות
אולם העמודים בבית המקדש בקארנאק

מאתיים שנה, מצריים של תותמוס השלישי, שהרחיב את גבולות שלטו־נה יותר מאשר איפעם בעבר. אמנם הגילוס עדיין שופך כולו בגבולות מלכותו של רעמסס, אך מימי הפרת אינם משקים עוד את סוסי פרעה. גם את כנען נאלצה מצריים לחלק בינה לבין החתים. ארץ לוב אמנם סרה למשמעת מצריים וחייליה לוח־מים בשורות צבא מצריים, אך גם שם מורגשת תסיסה.

ובמנים הארץ?

שינויים חשובים חלו במאת השנים האחרונות. המרכז עבר מנוא־אמון (היא תבי) צפונה לשפך היאור. בנוא־אמון נותר רק מרכז הדת, אך דבר זה לא מנע מהכוהנים ליהפך לכוח אדיר בעל רכוש והש־פעה עצומים. המרכז המדיני מחולק היום בין רעמסס, מקום מושבו של פרעה, ואון, מקום מושבו של ראש הממשלה, אך ליד שני אלה פורחת ביותר העיר צוען, שלתוכה נשפכים כאילו כל זרועות העושר שבמצריים ובעולם. תרבויות כנען ואוגריט, מיקני וכרתים מתמזגים בברק זהב ושנהב ושני־פיל מנוביה. ואת כל אלילי העולם אתה מוצא במצרים.

קשה לומר שמלכותו של רעמסס, למרות הפאר שלה, יוצרת ערכים חדשים. אין היא אלא מעין סיכום ועיכול של כל מה שיצרו הדורות הקדומים. בנייני הענק של רעמסס, פסלי הענק שלו בקארנאק ולוכסור ובצוען וברעמסס ובכל רחבי מצ־ריים מדהימים בגודלם יותר מאשר ביפיים. חיי המותרות והפאר הגיעו לשיאם. הארץ מלאה לא רק אלים זרים, כי אם גם אנשים זרים. מכל מקום שני תחומים עצומים מלאים מהם: עובדים וחיילים. העובדים — עברים וחיילים שכירים מכל הצוות תבל. גם התחום השלישי — התחום המסחרי — נמצא בידיים זרות, לרוב כנעניות. סוחרי עכו, גבל, אוגרית ממלאים את ערי הארץ. כל אציל ונסיך להוס אחרי נשים כנע־ניות, ואף מבנות העבדים העבריים לא ימנעו עצמם. והרי זה היה טעם הגזירה הקשה „כל הבן הילוד היאו־רה תשליכוהו וכל הבת תחיון".

זה מצבה של הארץ היום. עדיין עוצמה ועושר כלפי חוץ, אך בבית אורבים הרקבון וההתפוררות.

עמי כנען חוששים

ירושלים. בעתון „שלם" המופיע כאן נתפרסם מאמר המביע חששות כבדים לרגלי חתימת ההסכם בין שני הגדולים. עד כה נהנו עמי כנען ועריה מהמתח שבין שתי המעצמות, שכן כל צד ניסה למשוך לצדו את המלכים. עתה חילקו ביניהם את „הירושה" וזה יתן יד חפשית לכל ויורשיהם עם קרהגבול הטבעי

אשור הכוח השלישי העולה

אשור. — לשתי תמורות יסודיות הביאו המלחמות של מאה השנים האחרונות: א) מלכות מיתאני שהיתה, פעם מעצמה אדירה, נמחתה מעל מפת האומות; ב) אשור תפסה מקום של המעצמה השלישית בעולם, אחרי חת ומצרים.

שקיעתה של מיתאני, החלה עם שקיעת בעלת־בריתה מצרים. בימי מלכותם של אמנחתפ השלישי ואח־נאתון, לא האשורים הם שהיו הרא־שונים לנצל את חולשת המיתאנים — שהרי אותה שעה עדיין שלטו המיתאנים באשורים — כיראם החתים.

החתים תומכים באופוזיציה

שובילוליו מלך החתים נתן את מלוא תמיכתו למפלגה האנטי־מצרית במיתאני, שהצליחה לבסוף להתגבר על מתגוריה ולהדיח את המלך שהיה פרו־מצרי, ואת תסידיו. לאחר זאתהגיע אשורבליט מלך אשור למסקנה, כי נתגלגלה לידו ההזדמ־נות האותה, והוא מרד בשלטון המיתאני והכריז על עצמאות אשור. על־ידי כך איבדה מיתאני את שט־חה שממזרח לחידקל. אותה שעה כבר היו כל השטחים שלה אשר ממערב לפרת בידי החתים, ומלכות המיתאנים צומצמה איפוא לשטח שבין הפרת והחידקל בלבד.

לאחר זאת החלה סידרה ארוכה של מלחמות בין מיתאני לאשור, ובמלחמות אלו הצליחו המיתאנים להחזיק מעמד. החתים קצרה ידם מלהתערב במאבק, כיון שהיו עסו־קים מהגנת המחוזות הדרומיים של קיסרותם בפני המשיכות המצריות. במשך עשרות השנים הראשונות שלאחר הכרזת עצמאותה של אשור לא היו איפוא שנויים ניכרים במצב הכללי.

סופה של מיתאני

אולם לפני שלושים שנה הצליח אדד־נירדי מלך אשור לכבוש כמעט את כל מלכות מיתאני, אף בזז את עיר הבירה ואשוכאני, לא נותר בידי מלך מיתאני אלא מחוז חגיגלבט; והנה לא ארכו הימים וגם השריד האחרון הזה למשיסה לאשורים, לאחר שנחל המלך שלמנאצר נצחון מכריע על המלך המיתאני האחרון שתוארה.

היום מהוה הנהר פרת את קו־הגבול בין שתי מעצמות גדולות: ממערב — הקיסרות החתית של חתושיליש; ממזרח — הממלכה האשורית, של שלמנאצר.

האם ישליטו שני השליטים הללו

חת שליטת הצפון

ואם מצבם הבטחוני של החתים חמור יותר מאשר זה של המצרים, הרי לחתים צבא יותר גדול (ופחות תלוי בחיילים שכירים) ונשק יותר חדיש ויעיל.

החתים הם אנשי מלחמה מאז ומתמיד. כמעט כל מרצם וכשרונם במשך מאות בשנים הוקדשו ליצירת כלי נשק ולשכלול שיטות מלחמה, בה בשעה שבמצרים השקיעו הפר־עונים חלק ניכר מכוחותיהם לבניית בנייני פאר למטרות שונות.

בשטח התרבות למדו החתים מעמי המזרח וביחוד מבבל. קיים קשר מסחרי ותרבותי הדוק בין שתי ארצות אלו, דבר הניכר בכתב־היתדות החתי הדומה במאד לכתב הבבלי. בבתי הספר בארץ חת מלמ־דים את שתי השפות גם יחד.

לבטוף, במה מלים על המשטר בארץ זו. שלא כבמצרים, השלטון בארץ החתים אינו מרוכז בידי איש אחד כי אם מתולק בין מספר רב של מלכים ואצילים השולטים כל אחד בעיר אחת וסביבותיה. עם זאת

תשוב האל החתי־חורי

יש לציין כי בכל הנוגע לעניני מלחמה, יחסים ביגלאומיים, וכדומה סרים כל האצילים האלה למשמעת מלך חתושאש, היא בירת מלכות החתים.

גם מצרים השפיעה במידת־מה על החיים התרבותיים בחת: הכתבות על המצבות תרוטות בדרך כלל בכתב־התמונות.

שמה שלישית שמצאה את דרכה לארץ החתים (באמצעות החורים) היא השפה ההודית. בלשון זו הומיע לא מכבר חיבור מענין מאד על הטיפול בסוסים.

הקרב על קדש

תמצית התאור של מערכה מופלאה זו שנחקק עתה על קירות מקדש קארנאק

צבא מצרים נע במורד מהר האר־רנת, סמוך לריבלה, באחד מימיו האחרונים של חודש אייר. היו אלו ארבע חטיבות (קרויות על שמות אלים), אשר הראשונה מהן היתה החטיבה של אמון, ועמה היה רעמ־סס; האחרות, החטיבות של רע, פתה וסותח. החטיבה של אמון צע־דה ראשונה, כשיתר החטיבות במאסף.

סמוך לריבלה, הנהר יוצא מתלו־לותו ומאפשר חציה נוחה לצבא המעוניין לתקוף את העיר קדש מאגפה הדרומי. לאחר צעידה של שלוש שעות לערך, כבר נכון היה רעמסס לחצות את מעברות־הנהר שליד ריבלה, אך המתין.

בימים אלה של תכונה מתמדת היה המלך המצרי מקבל מקציניו דו"חות־מודיעין קבועים לצורך הת־רשמות נכונה מהמתרחש בצפון. הנה הגיעו שני בידואים נודדים שסענו כי הם חוזרים ממסע בצפון וראו כי מלך החתים נסוג צפונה לאזור חלב. רעמסס לא בחן ידיעה זו באמצעות צופיו, אלא האמין בה, חצה את הנהר מידית עם החטיבה של אמון ונע קדימה, כשהחטיבה של רע נעה בעקבותיו. בתנועה מהירה זו הצליח להגיע בצהרי־היום סמוך לקדש.

בזמן זה ערך מתאללה מלך חת (הוא חתושיליש בלשון חת) את צבאו במערך־קרב בצפון־מערב קדש.

מלקים את שני המרגלים שנתפשו

רעמסס אשר לא חזה כל סכנה צפויה נכנס לתוך מלכודת הכה החיתי, כשרוב צבאו חונה בשלוה

שני מחנות רעמסס מתקדמים בתומס

ליד מעברות ריבלה, ואילו קציני רע ופתה נחים בצל היערות הסמו־כים לאחר המסע השרבי והמייגע, מלך החתים הלוחמני, כשראה כי ספורם המטעה של שני הנודדים שלו נתקבל, הרקיר עד־מאד את ההדמנות הנפלאה שנפלה לידו. הוא לא התקיף את רעמסס מיד, אלא שעה שמלך מצרים הגיע לעיר, הע־ביר את רוב הצבא לצד המזרחי של הנהר. בעת שרעמסס צער צפונה לאורך צידה המערבי של קדש, הע־רים מתאללה עליו בתנועתו דרומה לאורך הצד המזרחי של העיר, כש־הוא מעלים מהמצרים את צעדיו.

בתחבולה זו הצליח החיתי לאגוף את רעמסס מצידו הדרומי והדרום־מזרחי, כשהוא מפריד בין הכוחות המצריים. החטיבות של אמון ורע המצויות ליד קדש והחטיבות של פתה וסותח החונות ליד מעברות־הנהר של ריבלה. החטיבה של סותח היתה כה רחוקה עד־כי לא השגיחה באירועים ומשום־כך לא נטלה כל חלק במאורעות־היום. רעמסס עמד בקצה הצפון־מערבי של העיר, לא רחוק מאותו מקום שנעזב לפני זמן קצר ע"י צבא החתים בתקבולתו.

בשעות אחר־הצהרים ערך רעמסס את מתנו עם החטיבה של אמון. עמדות־הגנה הוצבו סביב המחנה. עגלות שני־האופנים סודרו במצבו־רים מתאימים. הסוסים היגיעים מה־צעידה הארוכה הותרו לצורך מנוחה

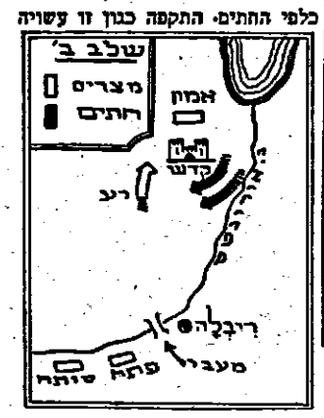

צבא החתים מנתק את רעמסס

לא רק להצילו אלא במקרים מיוח־דים אף להעניק לו את הנצחון בקרב, מאחר שעצם ההפתעה כי צבא מובס יוחם התקפה תהיה בעורו.

תוכנית זו התבססה על העובדה, כי חטיבה פתה הדרומית ממהרת בדרכה וחשה לעזרה. החטיבה מת־עתדת להגיע בשעות אחר־הצהרים המאוחרות. ואמנם אף שלחה שליחים מתאימים כדי לבשר את בואה.

מנגד, מעבר הנהר, חנה מתאללה עם 8000 חיילי־הרגלים שלו, ממתין.

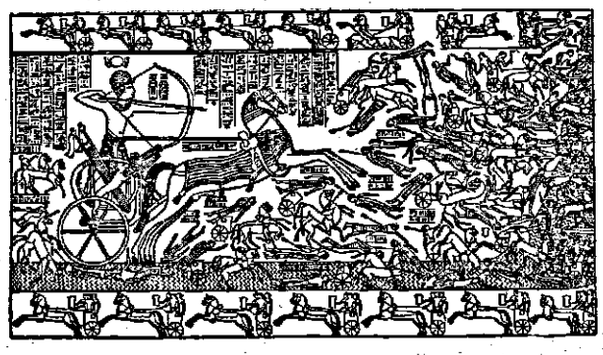

בעיני המצרים: רעמסס מבקיע את שורות החתים

והאכלה ואף החיילים עצמם נתכנסו לסעודה; בעת זו הובאו לפתע שני מרגלים חתים שנלכדו ע"י הזקיפים המצריים לאהל המלכותי. בחקירה שנערכה גילו השניים כי מתאללה ועיקר צבאו מסתתרים מאחורי העיר. מיד הוציק המלך המצרי את קצי־ניו ומפקדיו כשהוא תוקפם קשות על זלזולם ואי־שקידתם בעבודת המודיעין. כן, שלח להביא את החטי־בה של פתה בבהלה. רעמסס החליט להביא את החטיבה של פתה בלבד, בידעו כי אין לאל־ידו להביא את החטיבה של סותח המרוחקת. בזמן זה פקד להגיע את החטיבה של רע.

החתים שנוכחו לדעת כי רעמסס גילה את תחבולתם פרצו אל חטיבת רע שצעדה אל מתנה רעמסס, כך שלא הצליחה להגיע בשלמותה למ־קום. הכח העיקרי של המתקיפים היה ממונע במרכבות ומובן איפוא כי חיל־הרגלים המצרי נקרע לגזרים. חטיבת רע איבדה בקרב זה קרוב למחצית מאנשיה בנפגעים ושבויים.

יתר אנשי החטיבה נסו לעבר מחנה רעמסס כשחיילי־חת דולקים אחריהם. חיילי חטיבת אמון המאומנים ניסו להתגונן והצליחו בתחילה למראית־

רעמסס פתח בהתקפות מצח חזי־תיות ושש פעמים פרץ לתוך שורות החתים. אך מלכם לא שלח נגדו את שמונת־אלפי הרגלים והשתדל כי הרכב לבדו ילחם, כל־עוד יוכל.

בשעות בין־הערבים, כשרעמסס היגיע עוצם מדי פעם בפעם את עיניו חסרות התנומה ידע והרגיש כי מזי־מתו הצליחה. ההתקפות המזרחות שניהל משך שעות אחר־הצהרים כלפי אוייב עדיף הצליחו, מאחר שכל מסרתן היתה לצרכי השהייה בלבד, אותו רווח־זמן אשר היה זקוק לו עד בוא חטיבת פתה.

החטיבה שהגיעה מן הדרום והכה המצרי המנותק בצפון שהתקיף, מעלו את מעולת־המלקחיים שלהם כשהחתים נמוגים למנים העיר. הכה בצפון ניצול מניתוקו והתאחד עם הכוחות הדרומיים.

יש להניח כי לו ידע מתאללה את מזימתו של רעמסס היה ללא־ספק ממגר את כוחו. אולם בסיכומו של הקרב ניתן לאמור, כי הצבא החיתי סבל אבידות, רציניות כתוצאה מהת־פתחות בלתי־צפויה שבסופו, אם־כי אף המצרים ניצוקו קשה וביחוד החטיבה של רע בתחילת־הקרב.

השוסים התקיפו את יפו

יפו, (סוכנות הידיעות הכנענית). — **מבואות העיר הזאת והנמל שימשו הלילה מטרה להתקפה נועזת מצד כנופיות שוסים, שהספיקה לבוז בז ולהסתלק.**

כשלוש מאות שוסים ערכו על העיר התקפת־פתע משני צדדים בעת ובעונה אחת. ההתקפה היתה מתוכ־נת יפה וכללה תמרון הסחה: חלק מן השוסים התנפל על העיר מצד הכניסה המזרחית, ואילו כעבור זמן נתברר, כי התקפה זו נועדה למשוך מן הנמל את שומרי העיר ואת חיל־המצב המצרי. ואכן, לא עבר זמן רב והגוף העיקרי של השוסים ערך הת־קפת פתע על הנמל ופרץ שם את ארגזי הזהב ואת מחסני־האריגים העיקריים שהגיעו אתמול באניה האוגריתית. הם הספיקו לשדוד שנים מארבעת ארגזי הזהב. תמישה אנשים מחיל־המצב המצרי רשנים מן השר־דים נהרגו.

מושל יפו פירסם הודעה ובה הב־טחה לערוך מסע תקיף נגד חבורות השוסים המרשטים ללא הרף על ערים והמטרידים את עוברי־האורח. המושל קובע בהודעתו, כי עתה, לאחר שנעשה הסכם לא־התקפה בין מצרים וחת, נוצרו התנאים הנאותים לפעולה נמרצת מצד המצריים כדי לטהר את הארץ מן השוסים אשר, מזה שנה שלמה, משבשים את הד־רכים המובילות מן הגליל לעבר הירדן דרך העמקים עד לשרון וליפו.

כניעת אשקלון הונצחה

על קיר אחד במקדש קארנאק תוארה ככה כניעת אנשי אשקלון לצבא רעמסס לפני 15 שנה.

שאלות מבחן לתפקיד רץ

און. אתמול התקימו כאן הבחי־נות לתפקידי רצים בשרות ממשלת מצריים והנה השאלות שהנבחנים צריכים היו לענות עליהן.

א. זהה את המקומות הבאים ותאר אותם בקצור:

1) צמר	6) גבל
2) חלב	7) בירות
3) אמשק	8) צידון
4) קדש הצפונית	9) סרפטה
5) קדש הדרומית	10) צור.

ב. איזוהי הדרך הטובה ביותר לחצור? לאבשף? חמת? דגר? דגר־אל? ארומים? תחשי? קרית־ענב? בית־ספר? רחוב? בית־שאן? מגידו?

ג. באיזו מידה אפשר לנצל נהרות, בקעות, הרים, וכדומה, בכדי להגיע למקומות אלה?

ד. באילו מקומות אפשר לעבור את הירדן?

ה. להלן מתואר מצב שאתה — נניח — נתון בו. עליך או לסלק את הקשיים המונעים בעדך מלמלא את תפקידך — או להי־מלט מהמקום. באיזו משתי דרכים אלו אתה בוחר? ואיך היית עושה את הדבר?

אתה נמצא בעמק צר, מצויד בסוס ומרכבה — ומזויין בחץ וקשת. אתה לבד, אין אתך מורה־דרך, ואין צבא מאתוריך. פתאום אתה נוכח לדעת כי בשיחים הסמוכים מסתתרים מספר שוסים מזויינים, וידוע לך שאלה הם ענקים בגובה של שבעה עד תשעה רגל — פראי־אדם, ומסוכנים עד למאד. ידוע גם ידוע לך כי אין לבם נוטה לשלום ואף לא לשיחות שלום. לפתות אותם — אי־אפ־שר. הדרך משובשת ואינך מכיר אותה. וכאמור, מורה־דרך אין לך. מה תעשה?

ו. הנה עוד בעיה:

אתה מגיע לעיר יפו לפנות ערב ושם אתה לן. אתה נרדם, כי הנה עייף אתה ויגע. בבוקר אתה מתעורר ורואה שבמשך הלילה בא גנב ולקח ממך את קשתך וגם את האשפה ואת המאכלת. בחשכת הלילה תחך המגולל את המושכות והסוס ברח וגם רצץ את המר־כבה. והנער שהיה אתך הצטרף, כנראה, לרשעים האלה, כי אי־נגו. מה שנשאר מנשקך סמוך עתה בחול ואין בידך למצוא אותו. מה תעשה?

שני הגדולים

(סוף מעמוד א')

תיימה הקריאה ציוה רעמסס לטבוע גם את חותמו המלכותי בלוח, באות לאישורו. ביניתיים נמסרו לשליחים החתיים תשורות ומתנות רבות עבור מלכן, בעת שהם התכוננו לצאת לדרכם חזרה להתרשש.

שני טפסים

אחרי־כן הוצא מן האולם לוח הכסף, והועבר להפקדה באולם המיסמכים שבאגף אחר של הארמון.

המלך רעמסס ציוה לחקוק העת־קים מן החוזה על קירות ארמונותיו בתבי. בן יחקקו על גבי הקירות את הרצאת הדברים על בואם של נציגי החאים ותיאור מסורת של לוח־הכסף.

מאחון

א. גבוה; ב. כתובת בגוף ה. הגיע; ז. טעמה של עבדות מצ־ריים; ח. מלת שאלה; י. עשוי מחלב; יא. הובטח לאברהם כגבו־לה המזרחי של הארץ; יב. חלק האדם ממעל; יד. קבוצת אנשים העוכה; טו. משה הוא אשר עשה זאת; יז. שלשה עשר; יח. מלאכ־תו של סופר; יט. רודף אחרי; כא. עור כלי סוף; כב. אוייב; כג. עוד יתר אחת; כד. מזל; כו. מלא מים; בו. גוף החי; כט. העם נסוע בארץ מצרים לבקשו; ל. רד־מו; לא. אדם ותחה קיבלו משם צו סינוי; לב. אשד; לג. גזרו עליו במצרים — טביעה.

תשבץ — עבודת פרך

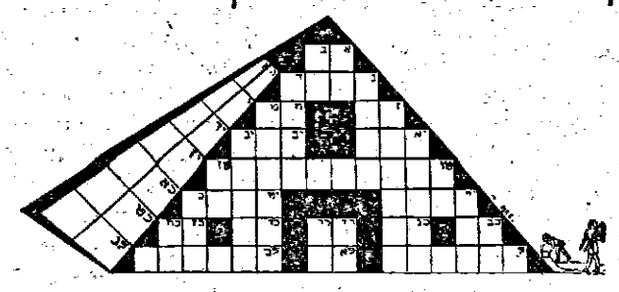

מאונך

א. מכובד אצל המצרים ולא טוב אצל העברים; ב. רקבון; ג. עיר בארמית; ד. נתפרסם בזכות זו; ה. שנים עשר; ו. בני השנים־עשר יושבים שם; ז. אמצעי־התחבורה

חדישים; ט. עושי־כלים; יא. העיר החדשה הנבנית במצרים (כתיב מלא); יג. בעל חוטם שקוע; טו. יתר; טז. אבר; יח. חלק של הר־גל; כ. חסכון; כב. קצר בלי ראש; כד. אשרי מי שיש לו זה לראשו; כה. סמלו נחש; כח. בית במצרית.

הורי הכלה
עמרם בן קהת בן לוי ויוכבד
הורי החתן
כלב בן חצרון בן יהודה ואפרת
מודיעים על נשואי
בתם מרים עם בנם חור
בגלל מצב השעבוד לא תיערכנה כל חגיגות

(©) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

קולות בגושן:

„משה נהג בחוסר אחריות" מתריע אבירם בן אליאב

גושן. — שני ראשי בתי־אב עבריים בעלי־השפעה פירסמו כאן היום גילוי־דעת בעניין הריגתו של מאי, מפקח במחלקת העבודות הצי־בוריות. אף כי בשתיהן באים דברי גינוי, בול־טות, למעשה, כמה סתי־רות ביניהן.

„משה נהג בחוסר אחריות, דוקא משום שהוא ממוצא עברי חייב היה להביא בחשבון כי מעשהו ימים שר־אה על בני ישראל" — הודיע אבי־רם בן אליאב, מראשי האבות במש־פחת ראובן, בגילוי־הדעת שלו. הוא הוסיף שיתכן כי משה עצמו ימלט, אולם המעשה יתעקם בבני ישראל כולם.

אמנם, הוא אמר את הדברים האלה לאחר פירסומה של ההודעה הרשמית כארמון פרעה המחזה את משה בהורק המפקח; אולם בניגוד לה עדיין הביע ראש בית־אב עברי אחר, בעל־השפעה אף הוא, את הסברה כי בכל זאת טרם נתברר באופן מוחלט מיהו שהרג את מאי, את הסברה הזאת, הסותרת איפוא את ההודעה הרשמית, הביע קרח בן יצהר משבט לוי.

לעומת זאת הביע אבירם ספק בנקודה אחרת: לדעתו אולי באמת היתה התרשלות מצד השוטר העב־רי כרמי, בניגוד לדעתו של אבירם, שהמעשה יביא ללא ספק תוצאות קשות לבני ישראל שבמצרים, הביע קרח דק את החשש לתוצאות מסוג זה — ועם זאת גם את התקוה כי לאחר הכל אולי לא ידו של עברי עשתה את „המעשה המגונה הזה".

חילוקי־דעות בבית לוי

את גילוי דעתו מסר קרח באספה עם רבתי שהקהיל כאן שלשום, לאחר שקיעת החמה, ואשר השתתפו בה כמעט כל העובדים בפיתום. קרח הביע את צערו העמוק על מעשה ההתנקשות במצרי, אף הסתמך על הקללה אשר קילל יעקב אבינו את שמעון ולוי על מעשה שכם. הוא הוסיף ואמר: „אם יתברר, חס וחלי־לה, שאכן היתה יד עברי חסר־אח־ריות ברצח, הרי יהיה עלינו לנהוג בו ללא רחמים, ולהסגירו לידי של־טונות מצרים, למען ידעו מצרים כי אנו מתנגדים בכל תוקף למעשים מסוג זה. עם זאת — הוסיף — הבה נקוה כולנו כי המעשה לא יזיד מיד את מצבם של בני ישראל, ובי פרעה — חיים, שמש, בריאות! — לא ירצה לנקום בעבדיו הנאמנים את נקמת המצרי שנרצח".

נודע לסופרנו כי קרח פנה גם אל אהרן בן עמרם שיופיע באספה הזאת, אולם הלה סרב. סרוב זה עורר שמועות ופירושים רבים ושו־נים, ואילו הדבר הברור הוא, כי הסרוב מעיד על החרפת היחסים בתוך בית לוי. אכן, זה מכבר נודע כי שרוו חילוקי־דעות בתוכו.

ראש החרטומים קורא למצרים: „הבה נתחכמה לבני ישראל"

צוען (סוכנות־הידיעות הפרעונית). — את התקוה כי פרעה „ישים קץ" לעברים שבמצרים הביע כאן היום הנביא הראשי של כל אלי מצרים, סר־נוא־רע, בטכס־תפילה חגיגי שערך כאן לכבוד הקא של המפקח מאי אשר נרצח בגושן.

נאום הנביא היה רצוף כולו דברי הסתה חריפה נגד ישראל. „עתה ראה כל מצרים — אמר — מה מסובנים הם עברים אלה. הם סובבו בכשפים את בתו של מלכנו — חיים, שמש, בריאות! — את ביתת־ענת. מתוך כוונה מחושבת הם החזירו את משה למען ילמד את כל תחבולות הסתר של חרטומי מצרים וידע את כל סודות המלוכה. מי יודע כמה עוד עברים מוסוים מסתתרים בצמ־רת השלטון והצבא? אין ספק, כי עברים אלה מקיימים קשרים עם בני חבירו ועם השוסים, המערערים את השלטון המצרי בכנען."

הטמיעה אינה פתרון

להלן פנה סרנוא־רע, אשר עד לפני חצי שנה ישב במרכז הלאומ־נות המצרית אשר בנוראמון, לגי־תות מצבם של העברים כיום ולדר־שה מה יש לעשות בהם להבא. הוא אמר: „לא די בכך שאנחנו מעבי־דים אותם בפרך, כאשר יענו אותם — כן ירבו. הם שומרים אמונים לאיזו אלהות מסתורית ונעלמת משלהם, אינם הולכים בדרכי מצרים, והם מסתודדים ושומרים על לשונם. אין זאת כי הם מתכננים פעולות איבה נגד מצרים. אם יש לחשוש אפילו מפני אנשים מסוגו של משה, אשר כביכול כבר התבולל בקרבנו, כי־אז אין טעם בכל הנסיונות להמ־מיר את הנטע הזר הזה בקרבנו. זהו נטע זר מסוכן, וגם כפוי טובה. מאי — תהי הקא שלו צרורה בצרור אוסירים — הוא קרבן חוצפתם של בני ישראל. אנחנו הצלנו אותם מרעב, נתנו להם חבל־ארץ, אנחנו מרשים להם לשתות ממימי היאור הקודש ולבנות את ערי פרעה, והנה — זוהי התודה אשר לה זכינו".

את נאומו־הסתה סיים הנביא הראשי בקריאה זו:

„מצרים! הבה נתחכמה להם, פן יתוסטו על איביהם".

משה זוהה כהורג המפקח המצרי

(סוף מעמוד א')

רות משטר בארץ גושן. שתי הוד־עות רשמיות, שפורסמו באורת עת־אומי מטעם ארמון פרעה, שמו קץ בלתי־צפוי לשמועות הללו. בהודעה הראשונה נקבעה זהותו של המת־נקש כמשה, בנה המאומץ של בינת־ענת, בתו הבכירה של פרעה רעמסס השני. בהודעה השניה נאמר כי משה זה הנו ממוצא עברי, ובהיותו תינוק מצאה אותו בת רעמסס ואימ־צתהו לבן.

מיד לאחר שנמצאה גוויתו של המפקח מאי, הקיפו יחידות צבאיות את כל אזור גושן ופתחו בחיפושים מקיפים. רבים נעצרו, הן במקומות העבודה והן בבתיהם, ונדרשו להר־כית את מקום המצאם בשעה שבוצ־עה ההתנקשות. מעשי־אכזריות רבים, תקיעות והשחתת רכוש, היו כרו־כים בחיפושים הללו, שנמסקו רק בשעות הערב, כאשר הגיעה הידיעה מאותו מקור סתום כי אדם במדי קצין מצרי הוא שעשה את המעשה. אולם כעבור שעתיים, כבר בחשיכה, הוקף לפתע ביתו של עמרם בן קהת הלוי, עד מהרה פשטה הידיעה המס־תיעה כי משה הוא שהרג את מאי, והוא עברי, בנם של עמרם בן קהת ויוכבד. משה נולד להוריו לפני עשרים וחמש שנה, לאחר שנגזרה המירה על הבנים, כדי להכרית את העברים שבמצרים.

התנהגות מוזרה של משה

בקשר לידיעה מפתיעה זו מזכי־רים בארץ גושן כי בשבועות האח־רונים נהג משה לבקר שם יום־יום. רבים ראו בכך את שהוא יקבל בקרוב תפקיד חשוב בחבל־ארץ זה. אף כי הופתעו בשל התנהגותו המר־זרה בעת ביקוריו, שלא כדרך ה־מפקחים, הנוגשים ויתר תופסי המש־רות הרשמיות במצרים, נהג משה להכנס בשיחה עם העבדים בעת שהועבדו בעבודות־הפרך. רק לפני שבוע ימים ארע דבר ללא תקדים בכל ימי השעבוד: אחד העבדים הזקנים כרע ונפל מתחת למשא האבנים שנשא. משה גיבש אליו, הרימו, ועזר לו לשאת את המפען עד למקום הבניה.

„רשע, למה תכה רעך?"

ביום ההתנקשות נראה משה בקר־בת המקום שבו הוכה השוטר הישר־ראלי כרמי, וגם למחרת — כלומר אתמול — ארע מקרה מוזר שהוא היה מעורב בו. בכל מקומות העבר־דה שררה התרגשות רבה, ואף חר־דה, כתוצאה ממעשה הרצח, גברו והלכו החששות כי המעשה ייזקף לחובתם של בני ישראל, וכי השל־טונות ינקטו פעולות נקם. לעומת זאת נמצאו אנשים רבים שלא הס־תירו את שמחתם על מותו של מאי, אשר שמו הלך לפניו כאכזרי מבין כל המפקחים. משפחות רבות בגושן נתייתמו בגללו. גם בשעת העבודה לא פסקו החיכוכים הסוערים; ובמר־שך כל היום התרוצצו המפקחים בקדחתנות בין העובדים, להקמיד שלא יבטלו ממלאכה אף כי — באר־רת מוזר — לא היה הפעם אף מק־רה אחד של הכאת עובד בידי נוגש או מפקח. רק יחידות הצבא הרבו להשתמש באלות בשעת החיפושים. לעומת זאת, דווקא כמה משוטרי ישראל הם שהכביתו את ידם על העובדים באותו יום, כנראה מחשש שמא יפגעו בהם הנוגשים כשם שפגעו בכרמי. במיוחד התאכזר לעובדים דתן משבט ראובן. הוא, בשעה שהמה דתן זה את אחד הע־דים העבריים על כי ישב לנוח ולנגב את פניו מזיעה, נתרחש מאורע מס־תיע. דתן נטל אבן בידו והחל מכה בה בראשו של העובד — ובאותו רגע הופיע משה, כאילו מתחת לאדמה. ממש, תפס בידו של דתן ועצר בו. „רשע, למה תכה רעך?" זאו נפלטו מפיו של דתן המלים שהפתיעו את כל הנוכחים במקום: „מי שמך לאיש שר ושופט עלינו? הלהרגני אתה אומר, כאשר הרגת את המצרי?"

משה לא השיב דבר אלא המשיך בדרכו, אולם כל אותו יום שוב לא נראה אף במקום אחד ממקומות העבודה. והלילה שלאחר־מכן, לאחר שפורסמה ההודעה כי משה הוא שהרג את המפקח המצרי, היה ליל גדודים בכל ארץ גושן.

על מה הודח משה מכוש?

רעמסס. — דבר החז־ירתו של משה מכוש לפני שמה נתגלה עתה באור חדש.

כידוע, שימש משה כמשנה לפר־עה בכוש במשך חמש שנים, ועתה נודע מפי חוגים יודעי דבר המצויים אצל עייני הארמון, כי מדיניותו שם עוררה חששות בלב פרעה, ולפיכך הועבר מתפקידו. בהתאם למסר־רת המצרית היה על המשנה־למלך לשלוט בכוש ביד חזקה. אולם תחת זאת הקל משה מעל הכושים את המס־העובד ונתחבב עליהם. מדיניות זו עוררה בחצר המלך את החששות מן התמרד ארץ כוש בשלטון מצרים ותבקש להחזיר לה את עצמאותה.

במקומו של משה נתמנה מאזאר למשנה למלך בארץ כוש.

נעצרה מרים

גושן. — מרים בת עמרם, אחותו של משה, נעצרה כאן בשעות הערב והובאה לחקירה. השלטונות חושדים בה שהיא קיימה מגע מתמיד עם אחיה ואף סייעה בידו להמלט.

מרים לא הכחישה שהיא היתה באה ויוצאת בארמון פרעה, אולם עובדה זו לא חידשה דבר, ומותה של העבריה היפה היתה ידועה לכל בארמון פרעה, מאחר שהיתה מלמ־דת נגינה ושירה לבנות הארמון.

שודדי ים פשטו על נמל אשקלון

אשקלון, 20 טיבי (סוכנות־הידיעות הפרעונית). — כנופיית שודדי־ים ערכה היום פשיטה בנמל המצרי אשקלון.

זו כמעט הראשונה נראו בין שו־דדי־הים הללו בני שרדן (סרדיניה) — שבט השוכן אי־שם בחלק המע־רבי של הים הגדול. בני סרדן מצו־יינים על ידי כובעיהם המיוחדים: הם חובשים קסדות בעלות קרניים (ראה בתמונה). כן היו בין שודדי־הים אכאים מן היבשת היונית, וליקיים מן החוף הדרום־מערבי של אסיה הקטנה.

שודדי־הים בזזו את הספינות שעגנו בנמל אשקלון, ולאחר־מכן עזבו את המקום. השלל שנפל בידם היה בעיקר יין, כלי־נשק, וכלי זהב וכסף.

בימי הדור האחרון עברה אשקלון כמה פעמים מיד ליד; בטעם האח־רונה, לפני חריסר שנים, אז נכ־בשה העיר, לאחר קרב עז על ידי פרעה רעמסס השני, במסעו האחרון שערך בארץ כנען.

חיילים סארדיניים

אחירם מלך גבל—למנוחות

גבל, (סוכנות־הידיעות הכנענית). — משלחות מכל רחבי כנען, מעזה בדרום ועד אוגרית בצפון, הגיעו לעיר זו כדי להשתתף בלוויתו המפוארת של המלך אחירם.

בלוויה השתתפו שליחי רעמסס השני, שהמנוח היה לא רק נתינו הנאמן, אלא גם ידידו האישי. שליחי פרעה צעדו במסע ליד יורש־העצר אתבעל, בנו בכורו של המלך.

מבין כל החמצים היקרים שנקברו עם גופת אחירם, הרי הים ביותר היו כלי־הנחס — מן המתנות ששלח פרעה במיוחד לתכלית זו.

בהתאם למנהג בבלי קדום, נחצבו על הקבר דברי קללה לכל מי שיעיז לגנוע בארון. הדברים נחצבו, באות־יות מיניקיות, בנוסח זה:

„הארון אשר עשה אתבעל בן אחי־רם מלך גבל לאחירם אביו כי הלך לעולמו. ואילו מלך במלכים או סוכן בסוכנים אשר יפקד מתנות על גבל ריגלה את הארון הזה, ישבר חוטר משפטו, יתהפך כסא מלכותו וזאת תברת מעל גבל. והוא ימחה מספרו ותגלה חרפתו".

מה מסתתר מאחורי החוזה לאי התקפה מצרים—חת

הסכם שלום בין הצפון והדרום

מאת סופרנו המדיני

החוזה שנחתם זה עתה בין מצרים לבין המל־כות החתית משמש נושא לשתי סברות סותרות בפיהם של משקיפים שונים.

המצרים רואים בחוזה בצחון מוחלט ושלם לפרעה רעמסס השני.

שאר מדינות העולם — ובכ־ללם רוב המשקיפים המדיניים בחתושש, — רואים בחוזה בי־טוי לקפאון ביחסים שבין מצ־רים והחתים.

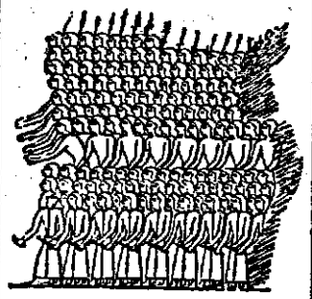

סוד חיילים חתיים

ה„נצחונות" המצריים

מגמתם של השליטים המצריים — ובמיוחד של המלך הנוכחי — לתאר כל מסע כנצחון מצרי, ותהיינה תוצ־אותיו כאשר תהיינה, ידועה יפה למדי. לפיכך נראים הדברים שיש להתייחס גם לטענתם הנוכחית בהס־תיות ולא לראות בה אלא התרב־רבות נוסח מצרים. אולם לפני שנע־שה כן יתכן ובדאי לבדוק כיצד מבקשים המצרים לנמק את טענתם.

הם מציינים כי היה זה חתושיליש מלך החתים — ולא רעמסס — שיזם את הצעת־השלום אשר הביאה לידי עריכת החוזה. החתים „גאלצו" לעשות את הצעד הזה — טוענים המצרים — על ידי שרעמסס כבש מחדש „לאחרונה" את כנען הדרו־מית עד לעמק הליטני והאורונטס, ובשל כך איימו על שלטון החתים בצפון.

ואילו העובדה היא כי סערה זו אינה מתיישבת עם המאורעות הצב־איים של השנים האחרונות. אמנם נכון הדבר כי רעמסס ערך כמה מסעות בכנען, וכי במסעות אלה כבש מחדש שטחים אשר נפלו לפני־כן בידי החתים. אולם מאז הגיע פרעה למדרונותיו הדרומיים של הר הלבנון ולבקעת הליטני, לפני שתים עשרה שנה, לא עשה כל נסיון להר־חיב את כיבושיו צפונה.

מי פחד ממי?

לפיכך קשה להניח כי חתושיליש חשש מפלישה מצרית, כפי שטוענים המצרים. להיפך, קרוב יותר לודאי כי רעמסס הוא שפחד להסתבך בקרב בקנה־מידה גדול נגד הצבא החתי — לאחר מה שארע לפני שש־עשרה שנה בקדש.

על כל פנים, הרי נוכח העובדות אין מקום לכל הטענות המצריות בדבר נצחון מצדם. הדבר שהביא לברית זו אינו אלא ששתי המע־מות הכירו סוף־סוף כי הן שקולות זו לזו בכוחן, ולא תוכלנה להכריע האחת את השניה. לאחר קרב קדש השתכנעו שני השליטים כי אכן זוהי מלחמה שלא תוכרע לעולם.

האיום מצד אשור

יש לחתושיליש טעם טוב מאוד לשאוף לברית עם מצרים בשעה זו: חורבן מיטני בידי שלמנאצר מלך אשור מבשר צרות למלכות החתים. אשור מתחזקת משנה לשנה, ו־עובדה שהחתים יכלו להתעלם ממנה רק כל זמן ששימשה מיטני חיץ בין אשור לבין מלכות החתים. אולם עתה נהרס החיץ הזה ועבר מן הע־לם; והחתים מתנסים היום בהרגשה הבלתי־נעימה שלא נתנסו בה קודם לכן — כי מעבר לטרת משקיפים עליהם אשורים. קרוב לוודאי כי חתושיליש הגיע למסקנה שיש לשכנע את של־מנאצר כי אל לו לחצות את הנהר המפריד עתה בין שתי המדינות.

מכאן החוזה עם מצרים. שתפ־קידו לשמש אות מתאים למלך ה־אשורי. כן מבטיח החוזה עזרה צב־אית יעילה במקרה שאשור תחליט בכל זאת לפלוש לתחומי החתים.

מעמד שווה

אין להכחיש כי יש משום נצחון מדיני למצרים בעובדה כי נסיבות מסויימות אילצו את חתושיליש לס־תות במשא־ומתן עם רעמסס. עם זאת אין להתעלם גם משתי עובדות יסודיות אחרות:

א. הנסיבות הללו נעוצות לא בעצמתה של מצרים אלא בעצמתה של אשור;

ב. עצם הנוסח של החוזה שבין מצרים והחתים מבליט את השוויון המוחלט שבין שני הצדדים.

רעמסס, רעמסס, רעמסס...

פסל רעמסס משיש שחור

אוגרית (סוכנות־הידיעות הכ־נענית). — מאמר עוקצני נגד מלכי מצרים, וביחוד נגד פרעה המולך בימינו, הופיע בעתון המקומי „קול ענת". בעל המא־מר מותח ביקורת על פרעה על שאינו דואג אלא להנצחת שמו ועל שהעמיד את עצמו במרכז כל הבריאה ביקום. „לפי שעה — כותב העתון — מורה השם רעמסס, רק על ארבעה דב־רים:

- שמו של פרעה עצמו,
- עיר־בירתו החדשה של פרעה זה,
- כל תבל־הארץ המשתרע לרו־חב שפך הנילוס,
- ולאחרונה — גם שם האל, שהוכרז כאחד האלים של העיר רעמסס".

והעתון מעיר: „ביום שרעמ־סס המלך עדיין אינו זקן ביותר — כיום אינו אלא כבן חמישים — יש לצפות להמשך באותה רוח. אכן, אולי לא יארכו הימים, והתבל כולה תישא ב־גאווה את השם רעמסס".

פרעה שקול כנגד 13.000 איש...

צוען (סוכנות־הידיעות הפרעו־נית). — פסל ענק, שכמותו לא נודע בתולדות מצרים ואף כי בתולדות האנושות כולה, מוקם והולך כאן. פסל־הענק הזה הוא דמותו של פרעה רעמסס; גוב־הו שישים אמה, ומשקלו — כמשקל שלושה עשר אלף איש.

מה מתחדש במערב

מאת סופר מיוחד

מבצר טרויה עודנו משמש כחרס העיקרי בין היחוגים לבין האר־צות השוכנות לחוף הים באסיה הקטנה. בכל פעם שמגיעים האכיים (שהם היום השבט המתבלט ביותר שבין היחוגים) לזכות במידרד כף־רגל לאורך החוף הזה, הרי הם נת־קלים בכוחותיהם של בני טרויה אי של בני בני הערים הסרות למשמע־תה, ובהדמים.

•

מלך טרויה צובר לעצמו עו־שר רב — הוא מתחרה בזאת אפילו בעושרה של מיקינה. מקור־ההכנסה העיקרי שלו הוא המס הכבד שהוא גובה מכל הספינות העוברות במיצר הלספונט. את ההכנסה הזאת הוא משלים משלושה מקורות נוספים: א) המס מן הערים הכפופות לו; ב) התמורה שהוא מקבל, בעיקר מן החתים, בעד הסיוע הצבאי מצדו; ג) המסים שהוא גובה מן הסוחרים המשתתפים ביריד השנתי שבשמלת פרויה. נוסף לכל אלה מקיימת טרויה יחסי־מסחר הדוקים עם מצ־רים.

•

ספינה טעונה יין, חרבות, סוסים לבנים וזהב מתראקיה ומפאונ־יה עוגנת עתה בנמל טרויה. כשהיא ממתינה לרוח המתאימה כדי להמ־שיך במסעה מזרחה, לים האוכסיני. מגמתה היא פפלגוניה, אשר שם תפרוק את המטען שהיא מובילה עתה, ותטען במקומו עצים, כסף, ארגמן וחמורי־בר לארצות המערב ולמצרים.

•

כלי־חרס מרוטים ממיקינה זכו לשוק מצוין במערב. מיקינה הצטיינה תמיד בתעשיית־החרס שלה — אפילו בימים שבהם עדיין היו הציורים משוסים והצבעים כהים. היום תפסה מיקינה מקום בראש כל הערים היוונית ביצור כלי־חרס מרר־טים, מקושטים בציורים על נושאים מן הטבע. מיקינה מנהלת מסחר פורח עם מצרים; זו שולחת אליה, תמורת כלי־החרס זהב וכלי־זהב בכמויות גדולות.

•

התנועה הרבה בכביש מי־קינה־קורינתוס הגיעה את המלך שיצוה על סלילת דרך חדשה, דרך תיאבה, הורך הנוכחית עוברת בקלי־אנה. כן דנה הממשלה בסלילת דרך בין קליאונה ומיקינה. שתקל מעל מעמסת התנועה בחלק הזה של הכביש. הדרכים נסלולות באבן סיד, שהוא חומר מאריך ימים במיוחד.

•

האמצעים העומדים לרשותן של הממלכות היוונית הקטנות הנם מצומצמים מכדי לאפשר מפעלי ענק כגון התעלה, המקשרת במצרים את היאור עם ים סוף. אילו היתה יוון מאוחדת כולה ונתונה לשלטונו של שליט אחד, ואילו היה ברשותו של השליט הזה כוח־אדם של עבדים, בגון זה העומד לרשותו של פרעה רעמסס — כי־אז בודאי לא היה זה דבר מסובך במיוחד לחפור תעלה לרוחב לשון־האדמה של קוריתוס, ועל ידי כך לחבר את הים המזרחי אל הים המערבי ולשפר לאין שעור את דרכי המסחר של יוון. אולם שני הדברים האלה אינם אלא כבחי־נת „אילו".

•

פלופס מלך מיקינה המל־כה היפודמיה מודיעים על הולדת בנם ויורשם, שהם קראו לו בשם אתריאוס.

החתים בלמו פלישה פריגית

חתושא (סוכנות־הידיעות ה־צפונית). — התקדמותם של כו־חות הפריגים לתוך שטחי ה־חתים נעצרה על הנהר סנג־ריוס. הפולשים, אשר מזה כמה שבועות התקדמו לאט־לאט אבל בשיטתיות נגד הכוחות המקו־מיים, נעצרו כאשר הגיעה תג־בורת אל המגינים.

הפריגים, שמוצאם מתראקיה, הנם אחים־לגזע של הדרדנים, שמהם לח־מו בשורות הצבא החתי בקדש לפ־ני שש־עשרה שנה.

בחוגים הצבאיים כאן רווחת הסברה, כי פלישה פריגית זו מכור־נת לשמש מיבחן־נסיון כדי לברר מהו שיעור עוצמתה של התגובנות החתים. בחוגים אלה מזהירים כי יש לחשוש לגלי־פולשים נוספים מן השבט הזה, בעקבות הגל הנוכחי. ייתכן, כי יש בכך משום הסבר לחמתון שבו נערכו ההכנות האחרו־נות לעשיית הסכם הברית עם מצ־רים.

יהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל־אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מכה איש־עברי מאחיו. ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את־המצרי ויטמנהו בחול. ויצא ביום השני והנה שני־אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך. ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את־המצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר.

הוצאת אהרן רוט ת.ד. 8022 ירושלים